

Fransa Cumhuriyeti Anayasası

Prof. D. Bülent Nuri ESEN

Milli Kurucu Meclis tarafından 29 Eylül 1946 Tarihinde kabul edilmiş ve Seçmen Fransız vatandaşlarınca 13 Ekim 1946 da referandum yoluyla tasdik edilmiştir.

BAŞLANGIÇ

Hür milletlerin beşer kişiliğini kendilerine rametmeye ve itibardan düşürmeğe kalkışmış olan rejimlere karşı kazandıkları Zafer ertesinde Fransız Milleti her insanın Irk, din ve inanç farkı gözetilmeksizin devri kabil olmayan ve kutsal haklara sahip olduğunu yeniden ilân eder. 1789 tarihli haklar demecinde yazılı insan ve vatandaş hak ve hüriyetleri ile Cumhuriyet kanunlarınca tanınmış bulunan ana prensipleri resmen teyid eder.

Bundan başka, aşağıdaki siyasal ve ekonomik ve sosyal prensiplerin devrimiz için bilhassa lüzumlu olduklarını da ilân eder.

Kanun, teknil sahalarda, kadına erkeğinkilere eşit haklar sağlar.

Hürriyet lehinde hareketinden ötürü zor gören herkes Cumhuriyet arzisi üzerinde sığınma hakkına sahiptir.

Herkes çalışmak ödevinde olup bir işe yerleştirilmek hakkına sahiptir. Hiç kimse, menşei, fikirleri veya inanışları yüzünden çalışmasında veya işinde zararandırılamaz.

Her kişi, haklarını ve menfaatlerini sendika faaliyetile savunabilir ve dilediği sendikaya katılabilir.

Grev hakkı, onu düzenleyen kanunlar çerçevesi içinde kullanılır. Her işçi temsilcileri marifetile iş şartlarının toplulukla tesbitine ve teşebbüslerin yönetimine iştirak eder.

İşletilmesi bir milli kamu hizmeti veya bir fiili tekel vasıflarına sahip olan veya bu vasıfları kazanan her mülk, her teşebbüs topluluğun mülkiyetine girmek lâzımdır.

Millet ferde ve aileye gelişmek için lüzumlu şartları temin eder.

Herkese, ve bilhassa çocuğa, anaya ve yaşlı işçilere sağlık korumayı maddi güvenliği, dinlenme ve eğlenceleri temin eder. Yaşı, beden veya akıl hali, ekonomik durumu sebebiyle çalışmayacak halde bulunan her insan, topluluktan münasip yaşama imkânları elde etmek hakkına sahiptir.

Millet, milli musubetlerden husule gelen külfetler karşısında tekmil Fransızların dayanışmasını ve eşitliğini ilân eder.

Millet, öğrenimden, mesleki yetişmeden ve Eğitimden çocuğun ve büyüğün eşit olarak faydalanmalarını temin eder. Kamu öğretiminin her derecede bedava ve lâyük olarak teşkilâtlandırılması bir Devlet ödevidir.

Geleneklerine sadık olan Fransız Cumhuriyeti, Devletler arası Hukuk kaidelerine uyar. Fetih maksadile hiçbir harbe girişmeyecek ve kuvvetlerini hiçbir zaman her hangi bir milletin hürriyetine karşı kullanmayacaktır.

Karşılıklık şartı ile Fransa barışın kurulması ve korunması için gerekli egemenlik tahditlerine razıdır.

Deniz aşırı Milletlerle birlikte Fransa ırk ve din farkı gözetilmeksizin hakların ve ödevlerin eşitliği üzerine kurulmuş bir birlik meydana getirir.

Fransız birliği, medeniyetlerini geliştirmek, refahlarını artırmak ve güvenliklerini sağlamak maksadile kaynaklarını ve gayretlerini birleştiren veya ahenkeştiren Milletlerden ve haklardan mürekkeptir.

Taamüli vazifesine sadık olarak Fransa, yetiştirmek görevini üzerine aldığı kitleleri kendi kendilerini idare etmek ve kendi işlerini demokrasiye uygun bir tarzda yürütmek, Hürriyetlerine ulaştırmak kararındadır; keyfiliğe dayanan her türlü sömürgecilik sistemini bertaraf ederek kamu ödevlerine eşit surette girmeği ve yukarıda ilân veya tasvip olunan hakların ve hürriyetlerin tek başlı veya toplulukla kullanılmasını herkese sağlar.

CUMHURİYETİN MÜESSESELERİ

Birinci Başlık

EGEMENLİK

Madde 1 — Fransa bölünmez, lâyük, demokratik ve sosyal bir Cumhuriyettir.

Madde 2 — Milli âlâmet eşit büyüklükte dikine üç sıra mavi, beyaz, kırmızı üç renkli bayraktır.

Milli marş, Marseyzedir.

Cumhuriyetin düsturu «Hürriyet, eşitlik, kardeşlik» tir.

Prensibi: Halk tarafından, halk için halk Hükümetidir.

Madde 3 — Milli egemenlik Fransız halkına aittir.

Halkın hiç bir parçası ve hiçbir fert milli egemenliğin kullanılmasını kendisine izafe edemez,

Anayasa işlerinde halk bu egemenliği temsilcilerinin oyları ve referandum vasıtasile kullanılır.

Tekmil sair hususlarda, genel, eşit, doğrudan doğruya ve gizli oyla Milli meclise seçilmiş sayılları vasıtasile kullanılır.

Madde 4 — Kanunlarca belirtilmiş şartlara göre medeni ve siyasi haklarından faydalanan kadın erkek teknil ergin Fransız Vatandaşları ve uyrukları seçmelidirler.

İkinci Başlık

PARLAMENTO

Madde 5 — Parlamento milli meclis ile Cumhuriyet meclisinden kurulmuştur.

Madde 6 — Her bir meclisin yetkileri, süresi, seçim tarzı, seçilebilme şartları, seçilmeye engel haller ve üyelikle uyşamıyacak haller rejimi kanunla belirtir.

Bununla beraber, her iki meclis mülki esassa göre, milli meclis doğrudan doğruya genel seçimle, Cumhuriyet meclisi komün ve departman topluluklarıncı iki dereceli genel seçimle seçilirler. Cumhuriyet meclisi yarı yarıya yenilenir.

Şukadar ki, bizzat milli, meclis, sayıları Cumhuriyet meclisi üyeleri yekûnunun altıda birini geçmemek üzere nisbi temsil usulüne göre Cumhuriyet meclisine üye seçebilir.

Cumhuriyet meclisinin üye sayısı ikiyüz elliden az, üçyüz yirmiden çok olamaz.

Madde 7 — Cumhuriyet meclisinin öneriden mütalâası alınmadıkça ve millî meclisce karar verilmedikçe harp ilân olunamaz.

Madde 8 — İki meclisten her biri kendi üyelerinin seçilme şartlarını haiz olup olmadığınınve yolunda seçilip seçilmediğinin hakemidir. İstifalar ancak ait olduğu meclisce kabul edilebilir.

Madde 9 — Milli meclis yıllık toplantı için Ocak ayının ikinci salı günü kendiliğinden toplanır.

Bir toplantı yılındaki ara vermeler toplamı dört ayı geçemez. On günü aşkın birleşim ertelemeleri toplantı ara vermesi sayılır.

Cumhuriyet meclisi Milli meclisle aynı zamanda toplantı yapar.

Madde 10 — Her iki meclisin oturumları herkese açıktır. Görüşmelerin harfi harfine tutanağı ve meclislere ait vesikalar resmi gazetede yayınlanır. Meclislerden her biri gizli oturum yapabilir.

Madde 11 — Meclislerden her biri kendi divanını toplantı yılı başlangıcında gurupların nisbi temsiline göre seçer.

Her iki meclis Cumhurbaşkanını seçimi için birleşikte bunların divanı Milli meclis divanıdır.

Madde 12 — Milli meclis toplu bulunmadığı sırada, kabine faaliyetini denetleyen meclis divanı parlamentoyu toplanmaya çağırabilir; Milli meclis divanı kendi üyelerinin üçte birini veya Bakanlar Kurulu Başkanının isteği üzerine de Parlamentoyu toplantıya çağırarak zorundadır.

Madde 13 — Kanunu oylayan yalnız Milli meclistir. Bu hakkı başkasına devredemez.

Madde 14 — Bakanlar Kurulu Başkanı ve Parlamento üyeleri kanun teklif etmek hakkına sahiptirler.

Kanun tasarıları ile Milli meclis üyeleri tarafından yapılan Kanun teklifleri milli meclis divanına verilir.

Cumhuriyet meclisi üyeleri tarafından yapılan kanun teklifleri bu meclis divanına verilir. Ve burada görüşülmeksizin milli meclis divanına gönderilir. Bu teklifler neticede bir gelir azalmasını veya bir gider yaratılmasını gerektirmekte ise kabul olunmazlar.

Madde 15 — Kendisine verilen kanun tasarılarını ve tekliflerini milli meclis sayılarını, kuruluşlarını ve yetkilerini bizzat tesbit edeceği komisyonlar önünde inceler.

Madde 16 — Bütçe tasarısı milli meclise verilir.

Bu kanun ancak münhasıran mali hükümler taşıyabilir.

Madde 17 — Gider teklifi hakkı milli meclis milletvekillerine aittir.

Bununla beraber, öngörülen giderlerin çoğaltılmasına veya yeni giderler yaratılmasına dair hiçbir teklif bütçe, melhuz (Previsionnels) veya ek ödenekler tartışılması sırasında yapılmaz.

Madde 18 — Millet'in hesaplarını milli meclis keser.

Bu hususta, Sayıştay kendisine yardım eder.

Milli meclis organı olan meclisler de parlamentodur.

Milli Meclis Sayıştayı gelirlerin toplanmasına ve giderlerin harcanmasına ve hazine yönetimine dokunan her türlü soruşturmaların ve incelemelerin yapılması ile görevlendirebilir.

Madde 19 — Genel af ancak bir kanunla olur.

Madde 20 — Cumhuriyet meclisi, düşüncesini bildirmek üzere Milli meclisin birinci görüşme sonunda oyladığı kanun tasarısı ve tekliflerini inceler.

Bu düşüncesini en geç Milli meclisin kendisine havalede bulunduğu tarihi takip eden iki ay içinde bildirir. Bütçe kanunu mevzu bahis olduğu takdirde bu süre, icabında, Milli meclisin tasarısını inceleme ve oylaması için geçmiş olan zamanı aşmamak üzere kısaltılır. Milli meclisin görüşmeleri hakkında bunun tüzüğü ile konulmuş olan müddet zarfında düşüncesini bildirir. Bu maddede gösterilen müddetler toplantıya ara verme sırasında işlemezler. Milli meclisin kararı ile uzatılabilirler.

Şayet Cumhuriyet meclisinin düşüncesi uygun ise veya yukarıki fıkrada yazılı müddetler içerisinde bildirilmemişse, Kanun Milli meclisçe oylanmış bulunan metin şeklinde ilân edilir.

Şayet düşüncesi uygun değilse, Milli meclis tasarısı veya teklifi ikinci defa görüşür. Cumhuriyet meclisince teklif olunan değişiklikleri kabul ve tamamen veya kısmen red şeklinde kesin ve egemen olarak yalnız bu değişiklikler hakkında karar verir. Cumhuriyet meclisinin kanunun tümü hakkında oylaması aynı şartlarla yapılmış olmak kaydıyla, değişikliklerin milli meclisçe tamamen veya kısmen reddi halinde bu meclisin kanunu ikinci görüşmesi sonunda açık oyla ve tam üye sayısının salt çoluğuyla oylaması lâzımdır.

Madde 21 — Hiçbir Parlamento üyesi görevlerinin yapılması sırasında açıkladığı düşünce ve oyları dolayısıyla kovuşturulamaz, aranamaz, yakalanamaz, tutulamaz veya yargılanamaz.

Madde 22 — Suç üstü hali dışında bir Parlamento üyesi, görevinin devamı müddetince cinayet ve cünha sebeble ancak mensup olduğu meclisin müsadeseyle kovuşturulabilir. Mensup olduğu meclis istiyecek olursa Parlamento üyesinin tutulması veya takibi geri bırakılır.

Madde 23 — Parlamento üyeleri bir kategori memurun aylığına göre tesbit olunacak bir ödenek alırlar.

Madde 24 — Hiç kimse aynı zamanda hem milli meclise ve hem de Cumhuriyet meclisine mensup olamaz. Parlamento üyeleri ne ekonomik meclise ve ne de Fransız birliği meclisine mensup olamazlar.

Üçüncü Başlık

EKONOMİK MECLİS

Madde 25 — Statüsü kanunla düzenlenecek olan bir ekonomik meclis düşüncesini bildirmek üzere, Yetkisi içine giren kanun tasarılarını ve tekliflerini inceler. Bu tasarılar Milli meclisce görüşülmezden önce onun tarafından kendisine verilir.

Bundan başka, Bakanlar kurulunca da ekonomik meclise danışılabilir. Konusu insanların tam çalışmasına ve maddi kaynakların rasyonel şekilde kullanılmasına dair olan bir Milli ekonomik plân yapılmasında kendisine danışılması mecburidir.

Dördüncü Başlık

DİPLOMATİK ANTLAŞMALAR

Madde 26 — Usulüne göre onanmış yayınlanmış bulunan diplomatik antlaşmalar Fransız iç kanunlarına aykırı olsalar dahi, uygulanmaları için onanmalarını sağlamak hususunda gerekli hükümlerden gayrisine ihtiyaç olmaksızın, kanun kuvvetine haizdirler.

Madde 27 — Milletler arası teşkilâta dokunan antlaşmalar, Barış, Ticaret antlaşmaları. Devlet maliyesini yüklem altına sokan, Kişi hallerine ve Fransızların yabancı memleketlerde mülkiyet haklarına dokunan, Fransız iç kanunlarına aykırı olan ve arazi terki, trampası ve ilhakını gerektiren antlaşmalar bir kanun gereğince onandıktan sonra kesinleşirler.

Hiç bir arazi terki, trampası veya ilhakı ilgili ahâlinin rızası olmadıkça muteber değildir.

Madde 28 — Usulüne uygun olarak onanmış veya yayınlanmış bulunan diplomatik antlaşmalar iç kanunlardan üstün bir kudrete malik olduklarından bunların hükümleri ancak diplomatik yoldan yapılmış usulüne uygun bir sona erme tebliği ile kaldırılabilir, Değiştirilebilir veya ertelenebilir. Ticaret antlaşmaları müstesna olmak üzere, 27. maddede yazılı antlaşmalardan biri mevzubahs oldukta, sona ermesi için milli meclisce müsaade olunması gerekir.

Beşinci Başlık

CUMHURBAŞKANI

Madde 29 — Cumhurbaşkanı parlamento tarafından seçilir. Seçimi yedi yıl içindir. Ancak bir ikinci defa seçilebilir.

Madde 30 — Cumhurbaşkanı; Danıştay üyelerinin, Lejyondonör büyük şansölyesini elçileri ve olaganüstü temsilcileri, Milli savunma yüksek meclisi ve komitesi üyelerini, Valileri, Merkez idareleri müdürlerini, Generalleri, Deniz aşırı memleketlerdeki hükümet temsilcilerini Bakanlar kurulu kararıyla tayin eder.

Madde 31 — Cumhurbaşkanı milletlerarası görüşmelerden haberdar edilir, antlaşmaları imzalar ve tasdik eder.

Cumhurbaşkanı yabancı devletler nezdindeki Elçiler ve olaganüstü temsilcileri gönderir; Yabancı elçiler ve olaganüstü temsilciler kendisi nezdine gönderilirler.

Madde 32 — Cumhurbaşkanı Bakanlar Kuruluna reislik eder. Oturumların tutanaklarını yazdırmak ve muhafaza etmek ona aittir.

Madde 33 — Cumhurbaşkanı, Milli Savunma yüksek meclisi ile komitesine aynı yetkilerle başkanlık eder ve Ordular Başbuğu ünvanını alır.

Madde 34 — Cumhurbaşkanı yargıçlık yüksek meclisine başkanlık eder.

Madde 35 — Cumhurbaşkanı bağışlama yetkisini yargıçlık yüksek meclisi kararı ile kullanır.

Madde 36 — Cumhurbaşkanı kesin olarak kabul edilen kanunun Hükûmete gönderilmesini takip eden on gün içerisinde kanunları ilân eder. Milli meclisce ivedilik kararı verilmiş olması halinde bu müddet içinde Cumhurbaşkanı, Gerekçeli bir mesajla, iki meclisten, bunların reddedilmeyecekleri, yeni bir görüşme isteyebilir.

İşbu anayasada tesbit olunan müddetler içerisinde Cumhurbaşkanıca ilân yapılması milli meclis başkanına aittir.

Madde 37 — Cumhurbaşkanı parlamentoya bildireceği şeyleri milli meclise hitabeden yazacağı mesajlar vasıtasıyla bildirir .

Madde 38 — Cumhurbaşkanıın tekmil kararları Bakanlar Kurulu Başkanı ve bir Bakan tarafından birlikte imza edilmiş olmak lâzımdır.

Madde 39 — Cumhurbaşkanı yetkilerinin sona ermesinden engeç otuz en az onbeş gün önce parlamento yeni başkanın seçimini yapar.

Madde 40 — Yukardaki maddenin uygulanması ile seçim milli meclisin 51. nci maddeye göre feshedilmiş olduğu bir zamanda yapılmak icabederse, vazife halinde bulunan Cumhurbaşkanıın yetkileri yeni Cumhurbaşkanı seçimine kadar devam eder. Parlamento bu yeni başkanın seçimini yeni milli meclisin seçiminden itibaren on gün içerisinde yapar.

Bu halde, Bakanlar kurulu başkanının tayini yeni Cumhurbaşkanı seçimini takip eden onbeşgün içerisinde yapılır.

Madde 41 — Parlamentoca verilmiş bir kararla usulen tahakkuk eden bir engel halinde ölüm çekilme ve herhangi diğer bir sebeple Cumhurbaşkanlığının açılması halinde, Milli meclis başkanı geçici olarak Cumhurbaşkanı görevlerini Vekil sıfatıyla sağlar. Bu takdirde, Başkan vekillerinden biri onun görevlerine bakar.

Yeni Cumhurbaşkanı yukarıki maddede yazılı hal müstesna olmak üzere Ongün içerisinde seçilir.

Madde 42 — Cumhurbaşkanı ancak Vatan hainliği halinde sorumludur. Milli meclis tarafından sanıklanabilir ve 57. inci maddede gösterilen şartlara göre aşağıda yazılı yüksek adalet divanı huzuruna gönderilebilir.

Madde 43 — Cumhurbaşkanlığı ödevi herhangi diğer bir kamu göreviyle birleşemez..

Madde 44 — Fransada Hükümrân olmuş bulunan aileler mensupları Cumhurbaşkanlığına seçilmezler.

Altıncı Başlık

BAKANLAR KURULU

Madde 45 — Her yasama dönemi başlangıcında yapılması mutaf dânişmalardan sonra Cumhurbaşkanı bir başbakan gösterir.

Bu zat kurmağı tasarladığı kabinenin programını ve politikasını milli meclise sunar.

Milli meclis toplanmasına engel olan zorlayıcı bir sebep bulunması hâli müstesna olarak, Başbakan, açık oyla ve Milletkilleri tam üye sayısının salt çokluğuyla meclisin güvenini kazandıktan sonra Başbakan ve Bakanlar tayin olunabilirler.

Yasama dönemi devamınca aşağıda elli ikinci maddede yazılı hususlar müstesna olmak üzere, ölüm, çekilme veya herhangi bir sebep ile Başkanlığın açılması halinde de hüküm aynıdır.

Bakanların tayininden itibaren Onbeş gün zarfında husule gelen herhangi bir hükümet burhanı elli birinci maddenin uygulanmasında hesaba katılmaz.

Madde 46 — Başbakan ve onun seçeceği Bakanlar Cumhurbaşkanı'nın kararnamesiyle tayin olunurlar.

Madde 47 — Bakanlar kurulu başkanı kanunların yürütülmesini sağlar.

Otuzuncu, Kırkaltıncı ve Seksendördüncü maddelerde yazılı olanlar dışında tekml mülki ve askeri vazifelere tayin yapar.

Başbakan silâhli kuvvetlerin idaresini sağlar ve milli savunmanın filen teminini ahenkleştirir.

Bakanlar kurulu başkanının bu maddede yazılı kararları ilgili Bakanlarca da imzalanır.

Madde 48 — Bakanlar Milli meclis önünde kabinenin genel politikasından birlikte ve kişisel işlemlerinden fertçe sorumludurlar.

Cumhuriyet meclisi önünde sorumlu değildirler.

Madde 49 — Güven meselesi ancak Bakanlar Kurulunca görüşmeden sonra ortaya konulabilir. Bunu ancak Başbakan ortaya koyabilir. Güven hakkındaki oylama ancak güven meselesinin ortaya atılmasından bir dolu gün geçtikten sonra yapılabilir, Güven hakkında açık oy verilir.

Kabineye güvenilmemesi ancak, meclis tam üye sayısının salt çokluğuyla olabilir.

Bu güvensizlik kabinenin hep birlikte çekilmesini intaç eder.

Madde 50 — Bir gensoru önergesinin milli meclisce oylanması kabinenin hep birlikte çekilmesini intaç eder.

Bu oylama ancak önergenin verilmesinden bir dolu gün sonra yapılabilir. ve açık oyla olur.

Gensoru önergesi ancak meclis tam üye sayısının salt çokluğuyla kabul olunabilir.

Madde 51 — Şayet, onsekiz aylık fasılasız bir devre zarfında kırk dokuzuncu ve ellinci maddelerde yazılı şartlar içerisinde iki kabine buhranı meydana gelecek olursa meclis başkanının mütalâası alındıktan sonra Bakanlar Kurulunda milli meclisin feshine karar verilebilir. Fesih, Cumhurbaşkanının bu karara dayanan kararnamesiyle olur.

Yukarıki fıkra hükümleri ancak yasama döneminin ilk onsekiz ayı sona erdikten sonra uygulanabilir.

Madde 52 — Fesih halinde, Başbakanla İçişleri Bakanı müstesna olmak üzere, Kabine gündelik işleri yürütmek için vazifede kalır.

Cumhurbaşkanı Milli Meclis Başkanını Başbakanlığa tayin eder. Bu zat milli meclis divanı ile mutabık kalarak yeni İçişleri Bakanını tayin eder.. Hükûmette temsil olunmayan gruplar üyelerinden de Devlet Bakanı tayin eder.

Genel seçimler, fesihten en az yirmi, en çok otuz gün sonra yapılır. Millî Meclis, seçimini tertip eden üçüncü Perşembe günü kendiliğinden toplanır.

Madde 53 — Bakanlar her iki meclise ve komisyonlarına girebilirler. İstedikleri zaman söz söyleyebilirler.

Tartışmalarda kendilerine kararname ile tayin edilmiş komiserler yardım edebilir.

Madde 54 — Bakanlar Kurulu Başkanı yetkilerini bir Bakana devredebilir.

Madde 55 — Ölüm veya herhangi diğer bir sebeple Başbakanlığın açılması halinde Bakanlar Kurulu kendi üyelerinden birini geçici olarak Bakanlar Kurulu Başkanlığı görevlerini yapmakla ödevlendirir.

Yedinci Başlık

BAKANLARIN CEZA SORUMLARI

Madde 56 — Bakanlar görevlerinin yapılması sırasında işleyecekleri cinayet ve cünhalardan ceza bakımından sorumludurlar.

Madde 57 — Bakanlar, Millî meclis tarafından sanıklanabilirler. Ve yüksek adalet divanı önüne gönderilebilirler.

Millî meclis, kovuşturma, suçuşturma veya yargılama işinde görevlendirilecek üyeler sayısı hariç tam üye sayısının salt çokluğu ile ve gizli oyla karar verir.

Madde 58 — Yüksek Adalet divanı her yasama dönemi başında millî meclis tarafından seçilir.

Madde 59 — Yüksek adalet divanının kuruluşu ve burada gözetilecek vsul özel bir kanunla belirtilir.

Sekizinci Başlık

FRANSIZ BİRLİĞİ

Kısım 1

Prensipler

Madde 60 — Fransız birliği, bir taraftan anavatan Fransası, deniz aşırı departmanları ve ülkeleri ihtiva eden Fransız Cumhuriyetinden, öteyandan ortak ülkelerle ortak devletlerden meydana gelir.

Madde 61 — Ortak devletlerin Fransız birliği içindeki durumları, her birisi için Fransa ile ilgilerini belirten vesikaya göre taayyün eder.

Madde 62 — Fransız birliği üyeleri birlik tümünün savunmasını sağlamak için tekil imkânlarını bir araya getirirler. Bu imkânların ahenkleştirilmesini ve bu savunmayı hazırlamağa ve temine elverişli siyasət yürütümünü Cumhuriyet Hükûmeti yüklenir.

KISIM 2

Kuruluş

Madde 63 — Fransız birliğinin merkez organları şunlardır : Başkanlık, yüksek konsey ve meclis

Madde 64 — Fransız Cumhuriyeti başkanı daimi menfaatlerini temsil ettiği fransız birliğinin başkanıdır.

Madde 65 — Fransız birliği yüksek konseyi, birlik başkanının reisliği altında Fransız hükûmetinin bir murahhas heyeti ile ortak devletlerden her birinin birlik başkanı nezdine tayin etmek hakkına malik olduğu temsilcilerden meydana gelir,

Madde 66 — Fransız birliği meclisi, yarısı anavatan Fransasını temsil eden üyelerden, ve diğer yarısı deniz aşırı departmanları ve ülkeleri ve ortak devletleri temsil eden üyelerden olmak üzere kurulur.

Ahalinin muhtelif kısımlarının hangi şartlar içerisinde temsil olunabileceklerini organik bir kanun gösterir.

Madde 67 — Birlik meclisi üyeleri deniz aşırı departmanlar ve ülkeler için mahalli meclislerce seçilirler; Anavatan Fransası için üçte ikisi milli meclisin anavatanı temsil eden üyelerince, ve üçte biri Cumhuriyet meclisinin Anavatanı temsil eden üyeleri tarafından seçilir.

Madde 68 — Ortak devletler bir kanunla ve aynı zamanda her devletin kendi vereceği bir kararla tesbit olunan sayı ve şartlar dairesinde birlik meclisine delegeler gönderebilirler.

Madde 69 — Fransız birliği başkanı Fransız birliği meclisini toplantıya çağırır ve toplantıları kapar. Üyelerinden yarısının istemesi üzerine meclisi toplantıya çağırmaya mecburdur.

Fransız birliği meclisi parlamanto toplantısının ara vermeleri sırasında toplanamaz.

Madde 70 - 8, 10, 21, 22 ve 23 üncü maddelerde yazılı esaslar Cumhuriyet meclisine uygulandıkları şartlarla Fransız birliği meclisine de uygulanırlar.

Madde 71 — Fransız birliği meclisi, Milli meclis veya Fransız Cumhuriyeti Hükûmeti, yahutta ortak devletler hükûmetleri tarafından düşüncesini bildirmesi için kendisine sunulan tasarı veya teklifleri inceler.

Meclis üyelerinden biri tarafından kendisine sunulan karar teklifleri üzerinde karar vermek ve bunları nazarı dikkate aldığı takdirde, kendi divanını, karar teklifini milli meclise bildirmekle ödevlendirmek yetkisini haizdir. Birlik meclisi Fransız Hükûmetine ve Fransız Birliği yüksek konseyine tekliflerde bulunabilir.

Yukardaki fıkrada yazılı karar teklifleri muteber olmak için deniz aşırı ülkeler mevzuatına ilişkin olmalıdırlar.

Madde 72 — Deniz aşırı ülkelerde yasama yetkisi ceza kanunları, kamu hürriyetleri rejimi ve siyasal ve idari teşkilât bakımlarından parlamento aittir.

Tekmil diğer hususlarda Fransız kanunu ancak açık bir hükümle veya birlik meclisinin mütalâası üzerine kararname ile denizaşırı ülkelere teşmil olunmuşsa, denizaşırı ülkelerde uygulanır.

Bundan başka, 13. maddeye aykırı olarak, birlik meclisinin önceden mütalâası alınarak Cumhurbaşkanı tarafından Bakanlar Kurulu kararıyla her ülke için özel hükümler çıkarılabilir.

Kısım 3

Denizaşırı departmanlar ve ülkeler

Madde 73 — Kanunun belirttiği istisnalar dışında denizaşırı departmanların kanun rejimleri, anavatan departmanları rejiminin aynıdır.

Madde 74 — Denizaşırı ülkeler, Cumhuriyetin menfaatlerinin tümü içerisinde kendilerine has menfaatlar nazara alınmak suretile tanzim edilmiş özel bir statüye sahiptirler.

Bu statü ile, her denizaşırı ülkenin veya ülkeler gurubunun iç teşkilâtı Fransız birliği meclisinin mütalâası ve ülke meclislerinin danışma oyu alındıktan sonra kanunla tayin olunur.

Madde 75 — Gerek Cumhuriyetin ve gerekse Fransız birliği üyelerinin her birine ait statüler tekâmüle uğrayabilirler.

Statü değişimleri ve 60. maddede tesbit olunan çerçeve içerisinde bir çeşitten diğerine geçiş ancak ülke meclislerinin ve birlik meclislerinin danışma oyu alındıktan sonra parlamento tarafından uygulanacak bir kanunla husule gelebilir.

Madde 76 — Hükûmetin her ülkede veya ülkeler gurubundaki temsilcisi Cumhuriyete ait yetkileri elinde tutar. Bu temsilci ülke idaresinin başıdır.

İşlemlerinden dolayı Hükûmete karşı sorumludur.

Madde 77 — Her ülkede seçim yoluyla bir meclis kurulur. Bu meclisin seçim, usulü kuruluşu ve yetkileri kanunla belirtilir.

Madde 78 — Ülke guruplarında müşterek menfaatlerin yönetimi ülke meclislerince seçilmiş üyelerden mürekkep bir meclise bırakılmıştır.

Bu meclisin kuruluşu ve yetkileri kanunla tesbit edilmiştir.

Madde 79 — Denizaşırı ülkeler Milli meclise ve Cumhuriyet meclisine kanunun gösterdiği şartlar dairesinde temsilciler seçerler.

Madde 80 — Denizaşırı ülkelerin teknil uyrukları anavatandaki veya denizaşırı ülkelerdeki Fransız vatandaşları gibi vatandaş sıfatına haizdirler. Bunların vatandaşlık haklarını kullanmak hakları özel kanunlarla gösterilir.

Madde 86 — Teknil Fransız vatandaşları ve fransız birliği uyrukları kendilerine işbu anayasanın başlangıcında garanti edilen haklardan ve hürriyetlerden faydalanmayı sağlayan Fransız birliğinin vatandaşı sıfatına haizdirler.

Madde 82 — Fransız medeni haline sahip olmayan vatandaşlar, vazgeçmedikleri müddetçe şahsi hallerini muhafaza ederler.

Bu durum hiçbir zaman Fransız vatandaşlığı sıfatına bağlı hakların ve hürriyetlerin kendisinden esirgenmesi veya bu hak ve hürriyetlerin kayıt altına alınması için bir sebep teşkil edemez.

Dokuzuncu Başlık

YARGIÇLIK YÜKSEK MECLİSİ

Madde 83 — Yargıçlık yüksek meclisi 14 üyeden kurulmuştur:

— Başkan, Cumhurbaşkanı

— Başkanvekili, Adalet Bakanı

— Milli meclise altı yıl için kendi üyeleri dışından üçte iki çoğunlukla seçilecek altı şahsiyet, ve aynı şartlarla seçilecek altı yedek üye

— Aşağıda yazılı şekilde gösterilecek dört yargıç, ve aynı şartlarla seçilecek dört yedek üye

— Cumhurbaşkanı tarafından parlamento ve yargıçlar dışında ve fakat adalet meslekleri içerisinde altı sene için seçilecek iki üye ve aynı şartlarla seçilecek iki yedek üye.

Yargıçlık yüksek meclisi oy çokluğuyla karar verir. Oyların eşitliği halinde başkanın oyu üstündür.

Madde 84 — Cumhurbaşkanı, yargıçlık yüksek meclisinin takdimi üzerine, savcılar müstesna olmak üzere yargıçları tayin eder.

Yargıçlık yüksek meclisi kanun gereğince yargıçların kolluk işlerini; bağımsızlıklarını ve adalet mahkemelerinin idaresini sağlar.

Kürsü sahibi yargıçlar azolunamazlar.

Onuncu Başlık

MÜLKİ BİRLİKLER

Madde 85 — Yekvücut ve bölünmez olan Fransız Cumhuriyeti mülki birliklerin varlığını tanır.

Bu birlikler, Komünler, departmanlar. ve denizaşırı ülkelerdir.

Madde 86 — Komünlerin, departmanların ve denizaşırı ülkelerin çerçeveleri, genişlikleri, icabında bir araya toplanması ve teşkilâtı kanunla muayyendir,

Madde 87 — Mülki birlikler doğrudan doğruya seçilmiş meclisler tarafından kendi kendilerini serbestçe idare ederler.

Bu meclislerin kararların yürütülmesi belediye reislerince veya kendi reislerince sağlanır.

Madde 88 — Devlet memurlarının faaileyetlerinin ahenkleştirilmesi, milli menfaatlerin temsili ve mülki birliklerin idari denetlendirilmesi departman dahilinde Bakanlar kurulunca tayin edilmiş Hükûmet delegeleri tarafından sağlanır.

Madde 89 — Departmanların ve belediyelerin serbestlikleri organik kanunlarla genişletilir; bu kanunlar bazı büyük şehirler için küçük komünlere nisbetle farklı işleyiş ve bünyeler derpiş edebilirler, ve bazı departmanlar hakkında özel hükümler taşıyabilirler. Bu kanunlar yukardaki 85 ilâ 88 inci maddelerin uygulanma şartlarını tesbit ederler.

Bunun gibi, merkezi idareler mahalli hizmetlerinin, idareyi idare olunanlara yaklaştıracak şekilde işlemeleri şartlarını da kanunlar tesbit eder.

Onbirinci Başlık

ANAYASANIN DEĞİŞTİRİLMESİ

Madde 90 — Anayasa değiştirilmesi aşağıdaki şekillerde olur:

Değişikliğe milli meclis tam üye sayısının salt çokluğu karar vermelidir. Karar, değişikliğin mevzuunu açıklar.

En az üç ayı geçtikten sonra, karar ikinci defa görüşmeye konulur. Bu defa da ilkinde olduğu gibi hareket olunmalıdır. Meyer ki, milli meclisce kendisine müracaat olunan Cumhuriyet meclisi aynı kararı salt çocukla kabul etmiş bulunsun.

Bu ikinci görüşmeden sonra, Milli meclis anayasanın değişikliğine dair bir kanun tasarısı hazırlar. Bu tasarı parlamentoya sunulur. Çoğunlukla ve alâlede kanunlar hakkında gözetilen şekillere göre oylanır.

Milli Mecliste oyların üçte iki çokluğu veya iki mecliste oyların beşte üç çoğunluğu ile oylanma hali müstesna olmak üzere, tasarı referanduma sunulur.

Tasarı, kabulünden itibaren sekiz gün içerisinde Cumhurbaşkanı tarafından anayasa kanunu olarak ilân edilir. Cumhuriyet meclisinin varlığına dokunan bir anayasa değişikliği bu meclisin muvafakatı olmaksızın veya referandum usulüne başvurulmaksızın yapılamaz.

Madde 91 — Anayasa komitesine Cumhurbaşkanı reislik eder.

Bu komite milli meclis başkanı, Cumhuriyet meclisi başkanı, her toplantı yılı başında milli meclisce gurupların nisbi temsiline göre ve üyeleri dışından seçilecek yedi üye ile aynı şartlar dahilinde Cumhuriyet meclisince seçilecek üç üyeden kurulur.

Anayasa komitesi milli meclisce oylanmış kanunların anayasa değişikliği gerektirip gerektirmediğini inceler.

Madde 92 — Kanunun ilân müddeti içerisinde komiteye Cumhurbaşkanı ve cumhuriyet meclisi tarafından müşterek bir talep yapılır. Cumhuriyet meclisi bunun için tam üye sayısının salt çokluğu ile karar vermiş olmalıdır.

Komite kanunu inceler. Milli meclisle Cumhuriyet meclisi arasında bir anlaşma kurmaya çalışır ve bunu başaramazsa, işin kendisine sunulduğu günden itibaren beş gün içerisinde karar verir. Acele hallerde bu müddet iki güne indirilir.

Komite ancak işbu anayasanın birinciden onuncuya kadar olan başlıkları hükümlerinin değiştirilmesi imkânı üzerine karar vermeye yetkilidir.

Madde 93 — Komitenin düşüncesine göre bir anayasa değişikliği gerektiren kanun, yeniden görüşülmek üzere milli meclise yollanır.

Şayet parlamento ilk oyunda ısrar ederse, anayasa 90 ıncı maddede yazılı şartlar dairisinde değişmiş olmadıkça kanun ilân olunamaz.

Şayet kanun işbu anayasanın birinciden onuncuya kadar olan başlıkları hükümlerine uygun görülürse 36 ıncı maddede yazılı müddet içerisinde ilân edilir şukadar ki, Bu maddede yazılı müddete yukarıdaki 92 ınci maddede gösterilen müddetler süresi de eklenir.

Madde 94 — Anavatan arazisinin yabancı kuvvetler tarafından tamamen veya kısmen işgali halinde hiç bir değişiklik yoluna gidilemez ve gidilmiş bulunuyorsa devam olunamaz.

Madde 95 — Hükûmetin Cumhuriyet şekli hiçbir değişiklik teklifine konu teşkil edemez.

Onikinci Başlık

GEÇİCİ HUKÜMLER

Madde 96 — Kurucu milli meclis divanı, yeni milli meclis sayımlarının toplanmasına kadar milli temsilin daimliğini sağlamakla ödevlidir.

Madde 97 — Olağanüstü hallerde, kurucu milli mecliste görevli milletvekilleri yukarıki maddede yazılı zamana kadar meclis divanınca, bu divanın teşebbüsile olsun, Hükûmetin talebile olsun, toplanmaya çağrılabilir.

Madde 98 — Milli meclis genel seçimlerden sonra gelen üçüncü perşembe günü kendiliğinden toplanacaktır.

Cumhuriyet meclisi, seçiminden sonra gelecek üçüncü salı günü toplanacaktır. İşbu anayasa bu tarihten itibaren yürürlüğe girecektir.

Cumhuriyet meclisinin toplanmasına kadar kamu erklerinin kuruluşu 2 Kasım 1945 tarihli kanuna tabi olacak ve milli meclis bu kanunla kurucu millî meclise tanınmış olan yetkilere sahip olacaktır.

Madde 99 — 98 inci madde gereğince kurulacak olan geçici hükûmet, yukarıdaki 29 uncu maddede yazılı şartlar dairesinde, parlamento Cumhurbaşkanı seçer seçmez kendisine istifasını verecektir.

Madde 100 — Kurucu milli meclis divanı işbu anayasa ile kurulmuş meclislerin toplanmasını hazırlamak ve, bilhassa bunların kendi divanlarının toplanmasından önce vazife görmeleri için gereken yerleri ve idari vasıtaları sağlamakla ödevlidir

Madde 101 — Milli meclisin toplanmasından itibaren en çok bir yıllık bir müddet içerisinde Cumhuriyet meclisi, üyelerinin üçte ikisi seçilmiş ilân edilir edilmez, muteber bir surette toplantılar yapabilecektir,

Madde 102 — İlk Cumhuriyet meclisi anayasanın ilânından itibaren bir yıl içerisinde yapılacak olan, belediye meclislerinin yenilenmesini takip eden yıl içerisinde baştan başa yenilenecektir.

Madde 103 — Ekonomik meclisin kuruluşuna kadar ve milli meclisin toplanmasından itibaren en çok üç ay müddetle işbu anayasanın 25 inci maddesi uygulanmayacaktır.

Madde 104 — Fransız birliği meclisinin toplanmasına kadar ve milli meclisin toplanmasından itibaren en çok bir yıl müddetle işbu anayasanın 71 ve 72 inci maddeleri uygulanmayacaktır.

Madde 105 — İşbu anayasanın 89 uncu maddesinde yazılı kanunların çıkarılmasına kadar ve bazı deniz aşırı departmanların ve ülkelerin durumu tesbit eden hükümler mahfuz kalmak şartile, Fransız Cumhuriyeti departman ve komünleri, uygulanmaları için devlet zabıtasının belediye reisi emrine verilmesini gerektiren 5 Nisan 1884 tarihli kanunun 97 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları müstesna olmak üzere, halen yürürlükteki metinlere göre idare olunacaktır.

Şukadar ki, valinin departman temsilcisi sıfatile yapacağı işler kendisi tarafından departman meclisi başkanının daimi denetlemesi altında yürütülecektir.

Bu son fıkra hükümleri Seine departmana uygulanmaz.

Madde 106 — İşbu anayasa referandum neticelerinin ilânını takip eden iki gün içerisinde ve aşağıdaki şekle göre Cumhuriyet geçici Hükümeti başkanı tarafından ilân olunur.

Kurucu milli meclisce kabul olunan,

Fransız milletince tasvib edilen,

Metni aşağıda yazılı anayasayı Cumhuriyet geçici Hükümet başkanı ilân eder :

(Anayasa metni)